

1930
3419

VALMANIFEST

till

**Sverges arbetande folk
i stad och på land**

GÖTEBORG
NY TIDS TRYCKERI
(TRYCKERIAKTIEBOLAGET FRAMÅT)
1 9 2 8

Då nu budkavlen åter går ut till Sverges väljande folk, **kallande män och kvinnor till riksdagsmannaval i september månad** för att bestämma den kurs, enligt vilken landet skall styras, och de linjer, efter vilka lagstiftningen skall läggas under de kommande fyra åren, är det politiska läget oklart och förvirrat. Det måste bli valens främsta uppgift att skapa klarhet.

Den en gång i väsentliga aktuella frågor enade **vänstern är sprängd**. I stället för den gamla vänsterfronten mot högern har år efter år allt bestämdare en borgerlig samling mot arbetareklassens och den radikala reformviljans parti, socialdemokratien, tagit gestalt. Denna nya uppställning av de politiska partierna, tillkommen på grund av

de folkfrisinnades

sedan flera år växande benägenhet att **vid de viktigaste avgörandena anpassa**, särskilt i aktuella arbetarefrågor, **sin politik efter högerens linjer**, har under den gångna riksdagsperioden burit vissa ödesdigra frukter. Främst bland dem, ehuru ingalunda ensamma, stå strejkbrytardirektiven av år 1926 och lagen om kollektivavtal av år 1928.

Utanför Sverges gränser känner arbetslöshetspolitiken icke till några strejkbrytardirektiv. Tvärtom innehålla de största industriländernas lagar om arbetslöshetsförsäkring **uttryckliga förbud** mot hänvisning av arbetslösa till strejkbryteri- arbete. Så i Tyskland och i England. Men i Sverge har det upphöjts till rang, heder och värdighet av en statsmannagärning att i arbetslöshetspolitiken ha infört ett direktiv, vilket såsom **omoraliskt samt sårande och förödmjukande** för den hjälpsökande arbetslöse förbjudits i andra länder. Den borgerliga samlingens arbetslöshetspolitik har anvisat vårt land **en förnedrande undantagsställning** i Europa icke blott såtillvida, att den vältrat **stenar i vägen för lösandet av frågan om arbetslöshetsförsäkring** utan även därigenom att den skapat direktiv för arbetslöshetspolitiken, som vända sin udd direkt emot den organiserade arbetareklassen

Trots ljungande protester från hundratusentals arbetare, trots manande varningar från många håll utanför socialdemokratiens led och trots de varmaste vädjanden att **icke låta**

en illa genomtänkt lagstiftning öka orosanledningarna på arbetsmarknaden

och kväva i sin spirande brodd ansatser till bättre samförstånd mellan arbetsmarknadens partier har den borgerliga samlingens partier **strax före de nya valen** i riksdagsperiodens tolfte timme tagit på sig ansvaret att bifalla regeringens förslag till lag om kollektivavtal. Lagens skadestandsbestämmelser äro sådana, att de helt falla under den dom, det liberala partiet år 1911 uttalade om det dåvarande högerförslaget till en liknande lag, nämligen att det om densamma med fog kunde sägas att den vore en **klasslag** i detta ords sämre bemärkelse. Den beslutade kollektivavtalslagen kan utan tvivel komma att föranleda omfattande lockouter och strejker. I ovist nit om en icke hotad rättsordning har den borgerliga samlingen med den nu sittande regeringen i spetsen i arbetsfredens missbrukade namn skänkt landet en lag, som i stället för att främja arbetsfreden utgör en allvarlig fara för svårlösta arbetskonflikter, vilka eljes icke behövt ifrågakomma.

* * *

Den borgerliga samlingen i riksdagen har emellertid icke endast lett till positiva beslut med landsskadliga verkningar. Den har också haft till följd att

den gångna riksdagsperioden

blivit ur det sociala reformarbetets synpunkt nästan fullständigt ofruktbar i rak strid mot de högt spända förväntningar, som den väldiga vänstersegern vid 1924 års val av helt naturliga skäl väckte till liv. Så ligga de sociala försäkrings-

frågorna i stort sett lika olösta och befinna sig i ett lika svävande läge som före 1924 års val. Den andra socialdemokratiska regeringens arbete med förberedandet av en rad sociala reformer avbröts år 1923 mitt i en riksdagsperiod, emedan den regeringen ville humanisera den enastående brutala avstängningsregeln i svensk arbetslöshetspolitik. På samma sätt avbröts år 1926 mitt i den nu tilländalupna riksdagsperioden den tredje socialdemokratiska regeringens löftesrikt inledda arbete med de sociala försäkringsfrågornas lösning, då denna regering icke ville böja sig för arbetslöshetskommissionens felaktiga tolkning av arbetslöshetsdirektiven under Stripakonflikten.

Ingenting kan med större klarhet och kraft bevisa nödvändigheten av att

väljarna skapa en majoritet i andra kammaren

som är till sina strävanden och till sin viljeriktning enhetlig, än detta **upprepade försumpande** av ett socialt reformarbete, som sedan mer än 20 år ingått uti vänsterns program i vårt land. Skulle riksdagens Andra kammare under den kommande perioden få en sammansättning, som medger en liten falang av mellanmän med rötter endast i en försvinnande bråkdel av nationen att spela samma dominerande roll som hittills, kunna alla förhoppningar på ett av allvarlig vilja och fast beslutsamhet uppburet djupgående reformarbete i de breda folklagrens intresse i stad och på land skrinläggas.

Försumpningen kommer i stället, därest icke väljarna genom sitt stöd åt socialdemokratien giva klart besked om sina krav, med all sannolikhet att förvärras. Men därjämte måste det allvarligt befaras, att den s. k. vågmästarepolitiken, om väljarna icke i september sätta densamma ur spelet, fullföljer sina planer på "främjandet av arbetsfreden" genom att lagstifta om strejkförbud för alla arbetare som äro sysselsatta å s. k. samhällsviktiga arbetsområden. Kommunalarbetare, statsanställda, lantarbetare, järnvägsmän m. fl. grupper riskera då att berövas sin strejkrätt och i så måtto förhindras att kämpa för bättre anställnings- och levnadsvillkor.

Icke nog härmed. I en till sin sammansättning oförändrad riksdag kan ett ytterligare **undanskjutande** av arbetslöshetsförsäkringen anses givet. Det kan lika så anses givet att den orimligt restriktiva arbetslöshetspolitik, som begränsar arbetslöshetshjälpen till ett litet fåtal arbetslösa, kommer att fortsättas. Om härtill lägges att lagen om 8-timmars arbetsdag under den kommande riksdagsperioden ånyo skall ställas under omprövning måste det för en var vara uppenbart, att en

Det är icke riktigt, då det från borgerligt håll göres gällande, att reformer av detta slag endast komma industriarbetarna till godo.

Landsbygdens fattiga och orkeslösa av alla slag

erhålla lika stora förmåner som industriarbetarna av en välordnad olycksfalls-, sjuk- och pensionsförsäkring. Vad särskilt pensionsförsäkringen beträffar kommer den förvisso alltid att bli formånligare för landsbygdens åldringar än för städernas.

Med hänsyn till bevakandet av lantarbetarnas intressen har det äntligen lyckats för socialdemokratien, då den befann sig i regeringsställning, att få den förnedrande legostadgan avskaffad. Det socialdemokratiska partiet vill fortsätta sin strävan att förbättra lantarbetarnas förhållanden. Men därvid möter starkt motstånd från de borgerliga. Det förslag om undersökning av lantarbetarnas bostadsförhållanden, som av socialdemokratien förelades 1928 års riksdag, blev sålunda av den borgerliga majoriteten avvisat. Det kräves alltså ökad anslutning till socialdemokratien från lantarbetarnas sida, om arbetet för höjandet av deras ställning skall bli framgångsrikt.

* * *

Först då det nu framlagda sociala reformprogrammet blivit förverkligat har den trygghet skapats för medborgarna, som bör känneteckna ett civiliserat samhälle. Men möjligheten att förverkliga dessa strävanden i en riksdag, där ingen pålitlig majoritet för ett program i detta syfte finnes i någondera kammaren, är utesluten. Väljarna själva måste välja representanter, som äro fast beslutna att genomföra betryggande sociala reformer, ty endast därigenom kunna för planernas realiserande nödvändiga förutsättningar skapas.

* * *

Socialdemokratiens sociala omsorger äro emellertid ingalunda enbart inriktade på att åstadkomma ekonomiskt och socialt skydd åt dem, som bliva offer för olika livets vedervärdigheter. Den vill också, i den mån detta kan ske genom samhällets ingripande, öka försörjningsmöjligheterna för landets befolkning.

I detta syfte sökte det socialdemokratiska partiet redan vid 1924 års riksdag bland annat aktualisera jordfrågan i hela dess vidd. De borgerliga partiernas obenägenhet för mera genomgripande åtgärder har emellertid medfört, att de socialdemokratiska initiativen endast i mindre utsträckning under den gångna riksdagsperioden vunnit beaktande.

Det program i jordfrågan,

på vars genomförande socialdemokratien inriktat sina ansträngningar, syftar till att förhindra jordbrukareklassens tillbakaträngande och att främja bildandet av nya jordbruk, att förbättra arrendatorers och lägenhetsinnehavares ställning och stödja deras strävanden att förvärva de brukade fastigheterna samt att förhjälpa de små brukarna till en rimlig försörjning på sina jordbruk.

Väsentligen på grund av socialdemokratiska initiativ har den norrländska bolagslagstiftningen, som avser att hindra bolagen från att slå under sig jordbruksjorden, utsträckts till att gälla hela landet. Den nya bulvanlagens tillkomst har fyllt ut en av denna bolagslagstiftnings farligaste luckor och genom den nya jorddelningslagen har skapats vissa garantier mot uppkomsten av olämpliga brukningsdelar. Skärpningarna i ensittarlagen möjliggöra förvärvandet av en egen grund för mångtusentals hem. Den nya åbolagen utgör ett försök att genom tryggad besittningsrätt underlätta obemedlades tillträde till jorden under betryggande former. Genom reformer av arrendelagarna har arrendatorns rättsliga ställning stärkts. Nödvändig trygghet mot ekonomiska trakasserier har emellertid trots socialdemokratiens energiska yrkanden icke samtidigt skapats. Att genomföra sådan trygghet måste nu bliva en av våra angelägnaste uppgifter.

Slutligen har genom jämkningar i grunderna för den statsunderstödda egna-hemsverksamheten denna bättre än förut anpassats för uppgiften att medverka till skapandet av nya självständiga jordbruk. Men med dessa uppnådda resultat äro ingalunda de sociala jordfrågorna lösta. Det socialdemokratiska partiet vill med all sin kraft fortsätta sin kamp för deras lösning.

* * *

Kristidens omvälvningar och den hejdade emigrationen ha även på landsbygden fört med sig svår arbetsbrist och försämrade levnadsmöjligheter för stora skaror av medborgare. En förbättring i detta svåra läge och ett ökat utrymme för vårt folks förvärvsverksamhet kan vinnas genom **en sund och rationell jordstyckningspolitik**. Därigenom kan **plats beredas vid jordbruket** åt nya skaror och bättre utkomstmöjligheter erbjudas dem utan att andra folkgruppers berättigade intressen trädas för nära.

Det socialdemokratiska arbetarepartiet kräver statens medverkan till **grundandet av nya jordbruk av den storlek, att en familj därå kan finna sin fulla bärgning**. Genom uppstyckning av därför lämpliga större egendomar i enskild eller allmän ägo kan detta ske. Strävandena härvid skola icke blott inriktas på att upprätta helt nya jordbruk utan även — i lika hög grad — därpå att **bebyggda småbruk, torp och lägenheter utvidgas till fullständiga jordbruk**.

I fråga om nybildning av jordbruk gäller det därvid främst att öppna verkliga möjligheter för **lantarbetare och andra obemedlade jordsökande att komma i besittning av jord att bruka**. Dessutom måste hela statens verksamhet till befrämjande av nybildning av jordbruk så anordnas att den mera effektivt än nu tillvaratager det allmännas och de jordsökandes intressen och stävjar den enskildes vinningslystnad, som gör sig bred vid jordförmedlingen. Det är vidare nödvändigt att dessa åtgärder **kompletteras med en expropriationslagstiftning** för den nödvändiga jordanskaffningen.

Även till **arrendatorernas skydd** är en dylik expropriationslagstiftning behövlig. Vid försäljningar av arrendegårdar, som numera i allt större utsträckning förekommer, bör den arrendator, som med traditionens band är fäst vid gården och önskar sitta kvar, där beredas skäligen möjligheter härtill. Utöver expropriationslagstiftning kräves emellertid då även ökat ekonomiskt bistånd och, såsom sker vid tillämpningen av ensittarlagen, rättslig handledning åt arrendatorerna. I övrigt måste den sociala arrendelagstiftningen förbättras, varvid det i främsta rummet gäller att skapa ökat rättsskydd åt arrendatorer och torpare å jord i allmän ägo.

Vanhävdslagstiftningens utsträckande till enskild jord måste krävas med hänsyn till den växande benägenheten från enskilda godsägares sida att nedlägga torp och arrendegårdar.

* * *

Men det är icke blott av vikt att underlätta tillträdet till jorden för dem, som där vilja skaffa sig utkomst, och att giva dem största möjliga rättsliga trygghet, det gäller även att

bjuda brukarna drägliga levnadsvillkor.

Behandlingen vid årets riksdag av förslagen om höjda köttullar visar att den åsikten vunnit ökad spridning bland jordbrukarna själva, att **genom tullar skapade prisförhållanden icke äro till gagn för den stora massan av landets jordbrukare.** Detta är också naturligt, då dessa jordbrukare måste söka sin huvudsakliga bärgning genom animalisk produktion, som alltmera vinner sin avsättning genom export. Jordbrukarnas utsikter att vinna en bättre ekonomisk ställning **beror därför i hög grad av deras förmåga till organisation,** i vilket avseende det allmännas möjligheter äro mera begränsade.

För en förbättring av jordbrukets ställning kan likväl åtskilligt göras. Det kan skapas **bättre avsättningsförhållanden för det svenska jordbrukets produkter** icke minst på utländska marknader. Men en ökad intensifiering av jordbrukets driftsförhållanden kan även väsentligen befrämjas genom det allmännas försöks- och upplysningsverksamhet och genom **en ändamålsenlig lantbruksundervisning.** Det socialdemokratiska partiet vill i dessa liksom även i andra likartade avseenden arbeta för effektiva åtgärder. Särskilt måste den just nu aktuella lantbruksundervisningen ägnas uppmärksamhet — den högre för att möjliggöra för jordbrukets ungdom att få tillfälle att medverka i jordbrukets utveckling, den lägre för att få det mindre jordbrukets intressen väl tillgodosedda.

Ansträngningarna att av den svenska jorden utvinna största möjliga värden genom nyodling, betesförbättring och skogskultivering åtnjuta varm sympati från socialdemokratiens sida och skola av densamma med all kraft stödjas. Genom sådana åtgärder vinnas även ökade arbetstillfällen.

* * *

I fråga om

beskattningen

vill det socialdemokratiska partiet arbeta för **en bättre anpassning av skattebördorna** efter olika samhällsgruppers ekonomiska bärkraft.

De planer, som från de borgerligas sida voro å bane vid 1928 års riksdag att övervältra kommunala skattebördor från godsägare och större inkomsttagare på de mindre jordbrukarnas, arbetarnas och löntagarnas axlar, lyckades det socialdemokratiska partiet att väsentligen avvärja. Det lyckades även för partiet att ernå riksdagens bifall till ett uttalande för sådana riktlinjer för en reformerad kommunalbeskattning att den kommunala skattebördan bättre lämpas efter den skattskyldiges inkomst och förmögenhet. Härigenom skola lättnader kunna beredas arbetare, mindre jordbrukare och mindre löntagare samt även jordbrukare, vilka äro hårt skuldsatta eller hava stor familj att försörja. I detta sammanhang kommer även den orättvisa övervältningen av vägskatten å arbetare och mindre löntagare, som den borgerliga majoriteten beslöt vid 1927 års riksdag, att upptagas till förnyad granskning. Det socialdemokratiska partiet bestrider icke att en lättnad i vägskattebördan för jordbrukarna på många håll var befogad, men vänder sig mot denna skattebördas överflyttning till de minst bärkraftiga. För att ett ur allt småfolks synpunkt verkligt gott resultat skall kunna ernås av dessa strävanden kräves för visso medverkan av en stärkt socialdemokrati.

Ifråga om statsbeskattningen vill socialdemokratien verka för **en förskjutning från de indirekta skatterna till de direkta** och därvid företaga en sådan omläggning av gällande skatteskala, att de mindre inkomsternas hårda totalbeskattning lättas och att en ökad del av beskattningen kommer att bäras av de större inkomsttagarna i samhället. Utredning i detta syfte förhindrades vid 1928 års riksdag genom samlat motstånd från de borgerliga.

* * *

I samband med socialdemokratins fredssträvanden har dess arbete för

nedbringandet av de militära rustningarna

städse pågått. Enligt sakens natur måste skyddandet av nedrustningen från 1925 mot alla försök från högerns sida att ånyo utöka de militära rustningarna i olika avseenden bliva en första väsentlig uppgift för socialdemokratien.

Den vill emellertid därjämte vinna en övervägande folkmajoritet för sin uppfattning, att de militära bördorna kunna ytterligare och väsentligt nedbringas. Ingen klarsynt iakttagare kan därvid blunda för att den moderna militärtekniska utvecklingen i luft- och gaskrigets tecken skapar nya problem, som måste föranleda en snar förnyad omprövning av hela vårt militärväsendes ändamålsenlighet. Därvid vill det socialdemokratiska partiet tillse, att inga möjligheter till en minskning av de militära bördorna lämnas obeaktade och att sålunda partiets hittills förda politik på detta område fullföljes.

Socialdemokratin går med hela sin kraft överallt i världen i spetsen för det internationella avrustningsarbetet. För vårt lands del anser svensk socialdemokrati det vara en självklar plikt att däri medverka.

* * *

På den bärande grund det sociala reformarbetet lägger kan med större tillförsikt om djupgående verkningar även

arbetet på vårt folks andliga fostran föras vidare.

Samhällsanstalter och självuppfostran måste härvid stödja varandra. **Enhetsskoleidéns** förverkligande har socialdemokratien att slå vakt om gent emot tillbakasträvande krafter, som vänta stöd även på detta område av det halva frisinne, vilket vid skolreformens fullföljande nu uppträder i den ångerfulle botgörarens kåpa.

Andlig fostran kräver självdisciplin. En viktig förutsättning för stärkandet av vår befolknings kulturskapande krafter är ostridigt ett ändamålsenligt arbete för **höjande av nykterhetstillståndet**. Socialdemokratiska arbetarepartiet vill, i överensstämmelse med sitt program, medverka i detta syfte, så mycket angelägnare som därmed ett moraliskt och ekonomiskt krafttillskott vinnes uti det arbetande folkets strävan för människovärdiga levnadsförhållanden.

* * *

Väljarna vid förra valet gävo socialdemokratin en starkt ställning, men de följde icke partiets då ställda vädjan att skapa underlag i Andra kammaren för en fast regeringsmakt. Den gångna riksdagsperioden har med all tydlighet ådagalagt halvheten och hållningslösheten hos den lilla falang av folkirisinnade, som för närvarande innehar regeringsmakten i vårt land. Valet bör icke få utfalla så, att kanske för åtskilliga år framåt i svensk folkrepresentation den avart av parlamentarism förankras, på vilken de senaste åren givit så många prov.

Nu hava väljarna avgörandet i sin hand. Det ankommer på dem att skapa klarhet i det parlamentariska läget. I det beslutsamma framstegets tecken kan detta endast ske däri genom att en majoritet skänker socialdemokratin sitt stöd.

Till kamp mot den parlamentariska försumpningen!

Till kamp mot reaktionen på det sociala reformarbetets område!

Till kamp mot strejkbrytardirektivens och strejklagstiftningens partier och regering!

Till kamp mot den arbetarefientliga borgerliga samlingen!

Fram för fred och avrustning!

Fram för de sociala försäkringsfrågornas lösning!

Fram för de sociala jordreformerna!

Fram för ekonomisk och social demokrati!

Fram, män och kvinnor, till val för socialdemokratien!

Socialdemokratiska Partistyrelsen.

Detta manifest är utfärdat i överensstämmelse med beslut, fattade å Sverges Socialdemokratiska Arbetarepartis trettonde kongress.